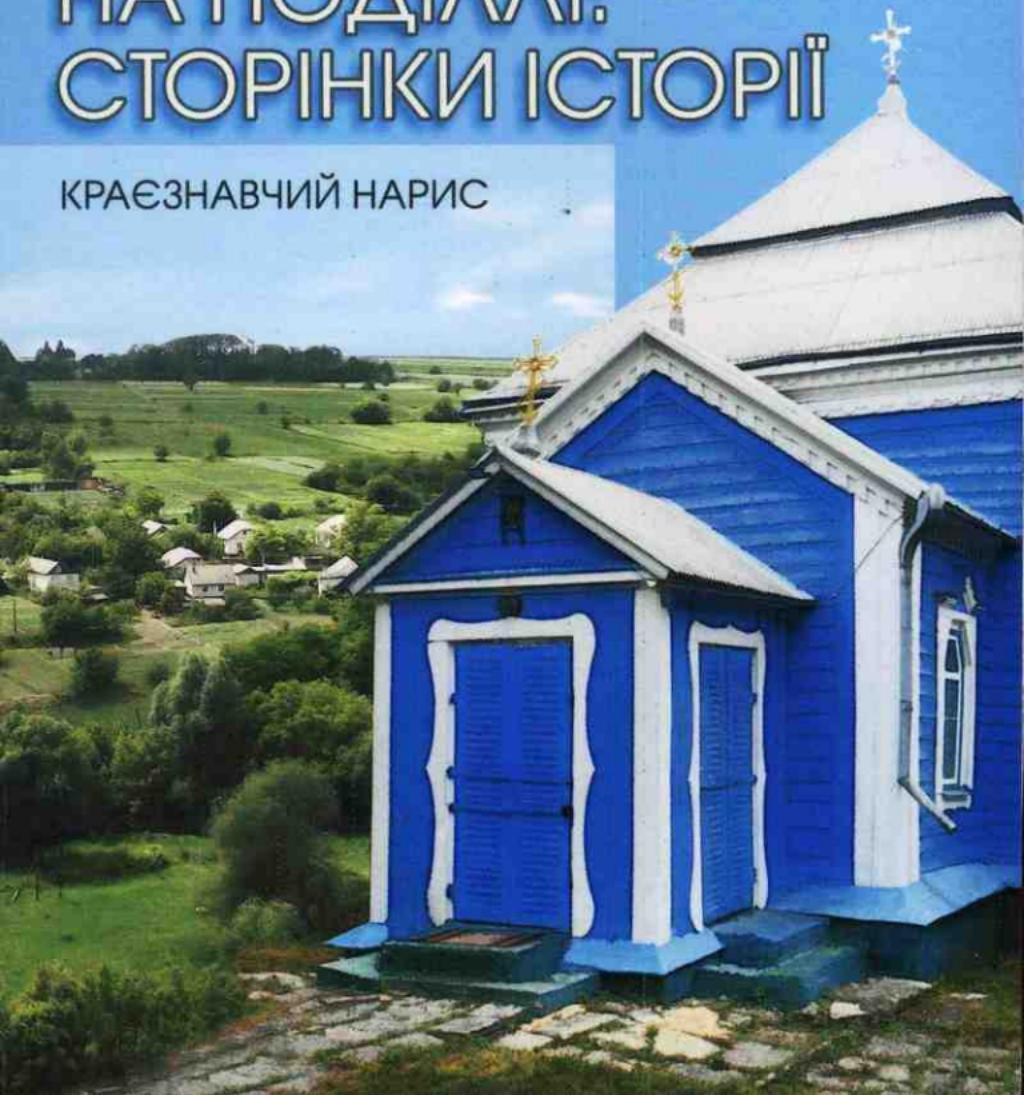

A 40480
9(c2)
B 756

Володимир
Воронюк

СЕЛО ПУДЛІВЦІ НА ПОДІЛЛІ: СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

КРАЄЗНАВЧИЙ НАРИС

ЗМІСТ

Мрія довжиною у 17 років	3
ІСТОРІЯ РІДНОГО СЕЛА – БЛАГОСЛОВЕННЕ ДЖЕРЕЛО НЕЗГАСИМОЇ ЛЮБОВІ Й ШАНИ ДО СВОГО КРАЮ, УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	5
РОЗДІЛ I.	
ПУДЛІВЦІ ВІД НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО 1793 РОКУ	12
РОЗДІЛ II.	
СЕЛО У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ	26
РОЗДІЛ III.	
ПУДЛІВЦІ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ 1917 РОКУ ТА ДО ЗАКІНЧЕННЯ ІІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	57
РОЗДІЛ IV.	
ПІСЛЯВОЄННА ВІДБУДОВА ТА РОЗВИТОК ПУДЛІВЕЦЬ ДО РОЗПАДУ СРСР	75
РОЗДІЛ V.	
ЧАСИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ. СУЧASNІ ПУДЛІВЦІ	86
РОЗДІЛ VI.	
ВИДАТНІ ПОСТАТІ СЕЛА	96
Післямова	105
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ	106
I. ДЖЕРЕЛА:	106
II. НАУКОВА ЛІТЕРАТУРА	115
III. ЕЛЕКТРОНІ ДЖЕРЕЛА	119
ДОДАТКИ	120
СПИСОК ЖИТЕЛІВ СЕЛА ПУДЛІВЦІ, ЯКІ СТАЛИ ЖЕРТВАМИ ГОЛОДОМОРУ	120
СПИСОК ЖИТЕЛІВ СЕЛА ПУДЛІВЦІ, ЯКІ ЗАГИНУЛИ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	128
ТВОРЧІСТЬ ПУДЛІВЧАН	139

РОЗДІЛ III.

ПУДЛІВЦІ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ 1917 РОКУ ТА ДО ЗАКІНЧЕННЯ ІІ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Перш ніж перейти до викладу історії села, зупинимось на подіях, що відбувались в Україні. У лютому 1917 року відбулась демократична революція в Петрограді, значну роль в якій відіграли українці. У березні в Києві утворилася Центральна Рада, що мала своє військо. Саме вояки підштовхували місцевих селян рубати державні та поміщицькі ліси, грабувати панські економії тощо.

У липні 1917 року селяни Пудлівець захопили ліс, що належав Подільському архіерейському дому. В листі брацлавського єпископа Митрофана начальнику Південно-Західного фронту Є.Ф. Ельснеру говориться: “*селяни грабують скошене сіно і зовсім перетворили в свою власність майно архіерейського дому*”. Єпископ просить начальника допомогти у цій справі, а за це буде дозволено використати частину сінокосу його Південно-Західному фронту. Чим усе це завершилось, з документів невідомо.

1 грудня 1917 року пудлівчани пограбували млин, що належав архіерейському дому, згодом було підпалено будівлю, згоріло 2 поверхи, на загальну суму 12000 крб. Коли було відремонтовано млин, з документів невідомо. Селяни повинні були подати про це “*исковое решение*”.

У лютому 1918 року на Поділля прибули союзницькі УНР війська з Австро-Угорщини, які проте не завжди поводилися толерантно, зокрема, забирали в населення коні, велику рогату худобу тощо. У зв'язку із

В 1930 році (останній рік існування КНС) до комітету незаможних селян входило 215 членів.

В 1920 році в селі відкрилась церковнопарафіяльна школа, в якій викладали українською мовою.

На 1925 рік вона мала 18 десятин землі. Дерев'яний будинок з глинобитними стінами, були закріплені погріб і клуня.

Про чисельність учнів відомо, лише до 1925 року. Вона простежується в даній таблиці:

Роки	Кількість учнів	Хлопців	Дівчат
1918	60	26	34
1919	67	32	35
1920	81	48	33
1921	79	40	49
1922	74	38	36
1923	81	47	34
1924	81	47	34
1925	74	34	40

Таким чином, бачимо, що в школі у 4-х класах впродовж 8 років кількість учнів не була меншою за 60 осіб.

Упродовж цього періоду найцікавішими дисциплінами для учнів були рідна мова та арифметика. Лекції з історії України, географії та природознавства, викликали в дітей живу зацікавленість. На малювання і співи діти дивились як на розвагу. В школі дітей навчали шити, плести рукавиці та трохи вишивати. Під час перерв проводилась руханка, ігри і співали українські пісні та "Інтернаціонал".

Навчання проводилось щоденно, аж до настання морозів – 26 грудня.

Як свідчать документи, в школі не вистачало книг. Так, зокрема, читанку учні читали по кілька разів, а 3 група вивчала 1-шу частину граматики Олени Курило.

Щоб якось вийти із цієї ситуації, мешканці села 25 березня 1923 року заключили наступний договір:

"На утримання вчителів (їх було двоє) і техперсоналу зобов'язуємось дати 252 пуди пшениці, те що стосується ремонту, опалення, освітлення і придбання шкільних підручників беремо на себе загальну поруку. Виплату вчителям виконаєм у два терміни, 1 – в якості 126 пудів до 1 квітня, інші – до 15 серпня 1923 року".

Через деякий час за кошти селян було збудовано з однієї учительської кімнати дві.

Розпочався 1924-25 навчальний рік, впродовж якого у трьох групах вчителем був Рогульський Борис. Він провів 151 заняття. У школі була нестача географічних, природознавчих і фізичних приладів.

Багато зусиль на педагогічній ниві в ті часи доклали Борис Регульський та Марія Кукрицька.

З 1926 року між школою і сільрадою назрів конфлікт. Остання прагнула відібрати приміщення у першої під свою канцелярію. Деякий час в одному помешканні знаходилась і сільрада і школа. Через два роки все було вирішено. Будинок товариства взаємодопомоги відійшов під канцелярію, а учні продовжували навчатись і далі у рідному тепер для них приміщенні.

Школа мала свій штамп "УССР Н.К.О. Пудлівецька 4-річна Трудшкола Довжоцького району на Кам'янеччині".

У 1925 році при школі організовано пункт з ліквідації неписемності. Навчання проходило у 4 групах. Учні навчалися увечері.

З 1926 по 1927 рік в Пудлівцях діяло 2 пункти по лікнепу. Вчилися учні за "Букварем", "Червоним прaporом" тощо. Він утримувався на кошти РВК. У 1928 році з нього випущено 24 особи серед яких: Гаркач Федір Опанасович (1909 року народження), Воронюк Марія Григорівна (1900) та ін. На посаді вчителя по ліквідації неписемності впродовж 4.Х.1926 до 31.ІІІ.1927 р. в Пудлівцях працювала Трембіцька Софія.

18 лютого 1926 року утворилася Пудлівецька сільська рада, яка мала на меті втягнути до своїх лав якомога більше членів.

Після створення сільради село економічно зросло, про це свідчить загальне поліпшення добробуту населення, збільшення попиту на сільськогосподарський реманент, приріст худоби. У 1927 році до сільради входило 23 члени.

У 1926 році відбувся Всесоюзний перепис населення, за яким встановлено, що в Пудлів'ях проживало 1302 особи (чоловіків – 647, жінок – 655), було 330 господарств.

Завдяки Костянтину Кремінському, Панасу Гаркачу, Івану Юр'єву 28 вересня 1926 року в селі було організовано товариство по спільному обробітку землі "Хлібороб", метою якого було вживати всі заходи для найкращого обробітку і збільшення врожайності землі. Населення вступало у товариство лише на добровільних засадах. Керувати справами "Хлібороба" було доручено загальним зборам, у які входили усі члени, яких на момент утворення було 36.

У 1927 році 27 членів "Хлібороба" обробляли 20,12 десятин землі.

Рогульський Василь та Небесний Борис у 1928 році стали фундаторами машинно-тракторного кооперативного товариства "Триб". Метою його було сприяння усуненню процесів та засобів виробництва в сільському господарстві, брати в оренду або купувати машини й знаряддя. Товариство мало 23 члени.

Його голові Василю Рогульському у 1927 році було 42 роки, він мав січкарню, плуг, хату, хлів, стодолу.

Значно більшою за чисельністю була артіль "Добувач", до якої входило 76 членів. Час заснування організації 29.III.1927 року. Вироблення та добування каміння – мета артілі. Робота велась приватним способом, тобто окремими членами, кожен у себе на ділянці

ламає камінь, за що повинен заплатити Довжоцькому кредитному товариству 1 крб.50 коп..

“Новий господар” – назва скотарсько-молочно-го-зернового товариства, що утворилося в 1929 році. Фундаторами стали: Любчик Григорій Іванович, Небесний Степан Миколайович, Контруль Василь Іванович, Брайчевський Дмитро Федорович та Сорокатий Віктор Васильович, Організація поклала перед собою завдання: 1) організовувати громадський обробіток землі, колективне використання сільськогосподарських машин; 2) організовувати працю своїх членів та належні засоби виробництва; 3) одержувати земельні ділянки; 4) об’єднувати бідняцькі та середняцькі господарства в межах своєї діяльності.

У товариство увійшло 115 осіб, серед них: Любчик Григорій Іванович, Небесний Степан Миколайович, Гаркач Опанас Іванович, Воронюк Олександр Ілліч. Останній був бідняком і не сплачував сільськогосподарський податок.

У селі ще існувало товариство “Самодопомога” (утворилось у 1924 році) та пудлівецьке споживче товариство (1926 р.).

Слід згадати й про адміністративні перетворення. У 1928 році було скасовано Довжоцький район, натомість утворено Кам’янець-Подільський. Пудлівці тепер відносились до новоутвореного адміністративного центру.

Таким чином у 20-х рр. пудлівчани входили до різних сільськогосподарських організацій і контингент цих товариств в основному складався з дрібних середніх верств населення.

У 1930 році в Пудлівцях було засновано колгосп ім. Кагановича.

В період колективізації також був розгорнутий шалений наступ на релігійні почуття селян. У селах почали утворюватись гуртки безвірників, які руйнували храми,

плюндрували святыні, священиків позбавляли прав, ви-
селяли за межі села. Часописи того періоду друкували
великі списки людей, які зрікалися своїх батьків свя-
щеників: "Сікора Тимофій Іванів із села Пудлівець з
дяківства зрікається".

В 1932 році держава стала забирати у селян хліб,
вирощений на ланах колгоспу. В Пудлівцях були осо-
би, що не хотіли здавати хліб державі. Так Костенко
Григорій гальмує роботу, галасує, що на "кутку (на його
ділянці – Авт.) хліба немає" За це його було вилучено зі
складу бригади.

"Класовий ворог" у Пудлівцях чинить шалений опір
хлібозаготівлі. Твердоздатник Небесний Петро повинен
здати державі 60 пудів різних культур. Досі він здав
лише 14 пудів і то фуражними культурами. Озимий хліб
він склав у стодолі, не молотить його, а намолочене жито
ріже на січку і годує ним коней.

Ще один нездатник хліба – Барабаш, воліє краще
гноїти кукурудзу в снопах на полі, ніж здавати її дер-
жаві. Він навмисне не звозить кукурудзу додому, худоба
її розтягує по полю, псує, а Барабаш тишком вивозить
тверді культури на базар, розпродав зерно.

В результаті усього цього на Поділля насувається го-
лод, який не обминув й Пудлівці.

*"Ми сподівались, якщо підемо в колгосп, то будемо
жити заможно, – згадує Марія Василівна Сороката, –
що колектив допомагатиме кожному з своїх членів
організованого господарства. Але було по-іншому. Коли
до нашого села прийшов голод, наша сім'я із 5 осіб, як
і багато інших пудлівецьких сімей. Котрі вступили в
колгосп, не відчували ніякої матеріальної допомоги з
боку місцевого колгоспу. Вдома в нас не було й крихти
хліба. Мої брати Михайло та Євген попухли з голо-
ду. Батько пішов в управу колгоспу просити допомоги.
На нього не звертали ніякої уваги. Натомість голова*

колгоспу сказав: "Рятуйтесь як можете самі. Позбирайте в себе на горищі у закутках квасолю. Таких прохачів, як ви, надто багато в селі, а в колгоспній коморі вітер свище" ... З кожним днем мене сили залишали, організм був виснажений постійним недоїданням".

Кожного дня в селі від голоду вмирали люди. Трагічна доля сім'ї Цішковського Максима, яка складалась із 7 осіб. У них була на господарстві корова, яка підтримувала всю сім'ю. Та однієї ночі злодій вкрав її. З втратою корови настав кінець цієї великої родини. Господар помер у клуні на соломі, його жінка на припічку. Через день померли усі діти. Трупи в мішках вивезли під водою на цвинтар й поховали в одній ямі.

В селі 1932-33 рр. померло, як вказує М.В. Сороката близько 100 осіб. Зокрема, Зосіма Сороката, Евдокія Цішковська, Антоніна, Петро, Лук'ян, Марія Михайлівські, Марія Корчиста, Степан Снігур, Микола Юр'єв, Іван Маркевич, Павло Фатальський, Катерина і Михайло Брайчевські. Повний список померлих дивиться в додатках.

Коли почалась колективізація в Пудлівцях, щоб врятувати велику сім'ю, Лізавета Небесна з болем у серці віддала свою землю, на якій з чоловіком були багато літ господарями. Віддала також коней, воза, плуга та половину хати, в якій одразу розмістились місцеві чиновники.

Гірка доля спіткала й Василя Рогульського, який робив усе, починаючи від борони до воза. Особливо під час нової економічної політики в нього було багато замовників серед місцевих селян на виготовлення різного сільськогосподарського обладнання, на якому він розумівся. Його майно під час колективізації підлягало конфіскації і він свій реманент віддав у місцевий колгосп залишивши у себе тільки бричку. Влада наполягала, щоб він здав і бричку, але він не скорився волі і

його було вислано на Урал разом із сім'єю. Він загинув в Уральських в'язницях.

Стосовно культурного життя в роки колективізації, то слід навести спогади Григорія Яворського: “Роки моєї юності пройшли в роки колективізації. Тоді в селі клубу не було зовсім, збиралися юнаки та дівчата в стайні, що колись належала панові. Там проводились репетиції, ставили спектаклі. На свої бідняцькі гроші купували все для вистав, небезпека загрожувала кожному актисту. Їх підстерігали куркулі”.

Чорною пеленою накрили країну сталінські репресії. Потерпіли від цього лиха й пудлівчани.

Так у 1936 році Кіндзерського Йосипа Антоновича було вислано в Казахстан.

Трагічною була доля пудлівчанина військового техніка 2-го рангу Кремінського Домініка Ілліча, який звинувачувався в контрреволюційній діяльності. Уривок з протоколу документу, який здійснив мол. лейтенант держбезпеки Кудря 16.IX.1937 року.

Запитання: “Дайте свідчення про проведення Вами контрреволюційної фашиської діяльності.

Відповідь: Контрреволюційною і фашисткою діяльністю я не займався.

Запитання: Слідство вам не вірить, нам точно відомо, що Ви систематично проводили серед військовослужбовців фашистку агітацію направлену на дискримінацію РККА. Дайте про це свідчення.

Відповідь: Визнаю, що я Кремінський систематично серед оточуючих проводив активну контрреволюційну фашистку агітацію. До речі, я нещодавно свой знайомій Пономаревій Клавдій висловив наклепські думки контрреволюційного фашистського характеру.

Звертає на себе увагу те, що на попереднє запитання слідчого обвинувачений відповідає, що не займався контрреволюційною діяльністю, а на наступне зізнається

одержати врожай цукрових буряків 500 центнерів і взяти участь в Всесоюзній сільськогосподарській виставці.

В 1941 році в пудлівецькому колгоспі ім. Кагановича: корів – 70, свиней – 167, овець – 69, число господарств – 296.

На початку 1938 року в Пудлівцях за лісом розпочалось будівництво аеродрому, планувалось, що спочатку він буде для військових літаків. Було збудовано 3-х поверховий будинок, який служив в якості контори, функціонувала одна взлітна смуга. За проектом мали бути підземні ходи для літаків, які мали вилітати з підземелля, яке було під лісом.

У майбутньому це мав бути другий за величиною український аеродром (мав займати територію від лісу до оринінської траси). Головним інженером був німець Отто, який, як виявилося потім, був шпигуном. Будували його в основному тюремщики (більший загал). Загалом на роботах було задіяно до 3 тис чол. Жили в бараках. Село мало бути від річки до церкви, а далі, вверх – військове містечко і то лише під землею. Встигли лише до війни застелити плитами поле, які пізніше забрали собі Кадиївці. Але цей проект не вдалося втілити в життя, цьому завадив напад нацистських окупантів на Радянський Союз, який стався 22 червня 1941 року. Напад ворога на аеродром був катастрофічним, його було знищено.

Вже 28 липня німецькі війська зайняли Пудлівці. У селян ворог одразу почав відбирати майно: худобу, кури, одяг тощо. Так у Варчука Анатолія Микитовича німці відібрали будинок глиняний, покритий соломою, погріб на загальну суму 47608 крб. Дім і погріб були спалені загарбниками під час їхнього відступу. Все майно згоріло. А до цього в будинку був розміщений склад боєприпасів і артилерійська вогнева точка.

Така ж доля була у сім'ї Демчук Євгени Михайлівни, в неї окупанти відібрали будинок, погріб, 4 ікони на

загальну суму 53752 крб. Майно теж згоріло під час відступу німців. Євгену Михайлівну у 1942 році було забрано до Німеччини на роботи.

З населення брався ще й так званий податок: м'ясо, молоко, яйця на загальну суму 24100 крб.

У запеклому бою під Гусятином Василь Демчук відбив 6 атак ворога. Майже закінчилися боєприпаси. Та хоробрі танкісти виявили величезну мужність і стійко обороняли землю. Фашистам так і не вдалось прорватись через переправу.

“Ми не думали про врятування свого життя. Ми воїни і не боялися вмерти за Вітчизну. Ми думали, як би ворог подорожче заплатив за нас, за наше життя”, – розповів Василь Степанович про свій перший бій з ворогом у 1941 році.

Бойовий танковий екіпаж В. Демчука вів бої під Сталінградом, Воронежем, на Курсько-Белгородському напрямі, під Харковом, Кемерівкою, Києвом, Коростенем пройшов усю Польщу і закінчив бойовий шлях у Берліні. Війну розпочав рядовим бійцем, а закінчив капітаном, командиром танкового підрозділу.

В роки окупації жителів Поділля спіткало ще одне страшне лихо – примусове вивезення людей до Німеччини та Австрії. Доля пудлівчан на роботах в загаданих країнах була різною.

В далекій Вестфалії (Західна Німеччина) в місцевої господарки Терезії Йоргенс доглядала 4 дітей Надія Демчук. Більше ніж через 50 років з Вестфалії з м. Ганновера у село на адресу вчительки-пенсіонерки Надії Петрівни Демчук прийшов зворушливий лист від її давніх німецьких вихованців на знак глибокої вдячності, за її сердечне тепло, яким вона кілька років зігрівала їх у роки війни.

У 1943 році з Пудлівець до Німеччини були відправлені Євгена Купсевич (дівоче прізвище Люзняк), Борис Сікора і Володимир Григор'єв.

До майбутніх оstarбайтерів в кожному вагоні було прикріплено наглядача з автоматом. Шлях до Німеччини був тривалий. Спочатку Перемишль, де на подолян чекала лазня і комісія по дезінфекції. Далі Бреслау, де на усіх чекала так звана "Біржа праці". Полонених виставляли на показ покупцям зовсім голими. Чоловіки потрапили на завод, Євгену купив бауер у своє господарство. Робочий день у господарстві фрау Луїзи Барт починався о 4-ій годині ранку і закінчувався в 6 год. вечора. Євгена обходила 50 свиней. У неї як і в кожного українця на грудях було прикріплено табличку "ost". Звідси й назва "остарбайтер".

Найстрашніше було захворіти на роботі. Бо хто хворів і не міг вилікуватись – того спалювали. Неволя була надто важка, хто її пережив, той випив гірку чашу життя.

На початку 1945 року під час відступу німців, вона потрапила у село Фрідерздорф, від якого неподалік знаходились Альпи. Тут на роботу Євгену взяла Катерина із Західної України, яка працювала в господарки, що захворіла. І тепер всі повноваження виконувала українка. Добрим словом згадувала пудлівчанка свою нову господиню, яка її добротно одягала, харчувала, добре ставилася.

Згодом усіх визволили. За два тижні Євгена повернулась в рідну домівку. Мати зустріла доньку радісною новиною сказавши, що в неї народився син, якого назвали Євген, бо вважали, що донька не повернеться додому.

Особливо хочеться розповісти про трагічну долю пудлівчанина Ларіона Григор'єва, про якого розповів Броніслав Тхоржевський с. Кептенець. – "Я разом з Степаном Муляром і Ларіоном Григор'євим потрапили на військовий завод в Австрії. Це було підприємство на якому випускали боєприпаси і зброю. Працювали по 15-16 годин на добу. Жили в тісних холодних бараках,

які були обнесені колючим дротом. Харчі кожного дня однакові: капуста, картопля і вода.

Після роботи Ларіон завжди говорив мені про втечу. Ми готувались до неї, планували різні варіанти. Ми дали клятву один одному, якщо хтось з нас залишиться в живих, щоб розповів дома про нас, що ми також не сиділи тут склавши руки, а боролись як могли з ворогом. Ми зробили спробу втечі, але на 3-й день жандарми нас спіймали. Після чого мене знову повернули на старе місце роботи, а Ларіона кинули у відомий в Австрії табір смерті Маутхаузен, відкритий у 1938 році, де й разом з іншими в'язнями спалили".

Загалом в Німеччину та Австрію з 1941 до 1944 років із сіл Пудлівець, Голоскова, Кептенець і Цівковець було вивезено 158 осіб. Серед них був пудлівчанин **Воронюк Микола Олександрович** (дід автора роботи). Працював в господаря в Австрії, який дуже добре харчував Миколу Олександровича, щоразу на столі було молоко і хліб. Воронюк М.О. в господаря виконував усяку роботу.

У Олексія Пилиповича Сорокатого (народився 1916 р.) війна забрала трьох братів.

Першим, у грудні 1941, пропав безвісти наймолодший – 22-річний Михайло Сорокатий. За деякими даними, він загинув у партизанах.

30-річний Антон (1914 р.н.) встиг повоювати лише півроку. Червоноармієць, стрілок 465-го стрілецького полку 167-ї стрілецької Сумсько-Київської, двічі Червонопрапорної дивізії I Гвардійської армії Четвертого Українського фронту. Брав участь у визволенні Закарпаття. Нагороджений медаллю "За відвагу". У наказі про нагородження сказано: "Нагородити помічника навідника I кулеметної роти червоноармійця Сорокатого Антона Пилиповича за те, що на висоті 603 14-15 жовтня 1944 року він вогнем з кулемета знищив 2 вогневі точки і 8 солдатів противника".

Пролетарі всіх країн, єднайтесь!

ЛЕНІНЕЦЬ

Орган парторганізації і працівників колгоспу ім. Леніна с. Голосків,
Кам'янсько-Подільського району, Хмельницької області

№ 18 (118)

Четвер, 19 лютого 1961 року

Хай живе велика
КПРС — організа-
тор усіх перемог
радянського
народу!

МОСКВА. В президент XXII з'їзду КПРС. На трибуні — Перший секретар ЦК КПРС товариша М. С. Хрущова.

(Фотохроніка ТАРС).

СЛОВО ДОДЕРЖАЛИ

Я працюю на фермі після закінчення школи. Спочатку діглазида теліп, а потім виростила собі групу корів. Задяг у мене нараховується 14 голів. В цьому році я взяла соціалістичне зобов'язання. Надійта від міжнинсько-закарпатським колгоспом за кріпленням за мою корову по 1900

літрів молока. Це небагато, тому що у мене нетелі. І ось у мене велика радість. Я за 9 місяців виконала своє зобов'язання. Це мій подарунок XXII з'їзду КПРС.

Л. Тимотенко,
дворка артил.

Рівнянтяся на них

Не слова, а діла прокращають людину. У нашій бригаді є кагате людів трудиться чесно і самовіддано, віддавши всі сили несвідомій спромоги — сприя будівництву комутуалізму в нашій країні.

Обміння в цій історичній дії, яким в Москві подібності з XXII з'їздом КПРС, чесні заслуги відзначити хорошу, здраву працю багатьох Кам'янсько-Подільського, Старого Бориса, Юрія Володимира. Не знаю такого пішадку, щоб ці

люді не згинався на роботу. В дісні, звісі, вони завжди в трудачому строю бригади, більше ніж переду інших їх членів.

Більш них добре сприяли зі сподією Вероніка Надія, Софія Надія, Любчика Марія, Задівська Катерина.

Товариші, рівнянтеся на них, чисті трудові елані артиліїм. Левіна,

І. Сорокиний,
бригадир рівнянчої бригади.

У праці наполегливій

Змалку ж цілобільза корів і зразу після школи пішла у різну артиль на тваринницьку ферму. Спочатку також було мені працювати, ажде не було ще пілкового досвіду й знань. Я стала придбалитися до працювати старші дівчата. Особливо придбалася до роботи Тетяна Ганна. Вже на другий рік праці на тваринницькій фермі я з честью виконала зобов'язання, надійда по 2150 літрів молока від кожної коріні, замість 2350 літрів.

В цьому році на моєму рахунку вже є 1950 літрів. Думак, що і в третьому році семирічка дотримаємо свого слова.

XXII з'їзд КПРС окрім нас тваринників на нові трудові подвиги.

Л. Доброзвольська,
дворка артилії.

Жительки села Пудлівці під час примусового вивезення до Німеччини:
Люзняк М., Кремінська П., Люзняк Є., Врублевська П. та Воронюк Н.
(фото 27.06.1943 р.)

Жительки села Пудлівці під час
примусового вивезення
до Німеччини: Ростецька Є.,
Люзняк М., Сікора М.,
Цішковська Є. та Кремінська П.
(фото 17.01.1944 р.)